

**TARBIYAVIY ISHLARNI AMALGA OSHIRISHDA SINIF RAHBARINING
PEDAGOGIK MAHORATI**

*Toshkent amaliy fanlar universiteti
pedagogika psixologiya kafedrası boshlang'ich
ta'limda tarbiya fanini o'qitish
metodikasi fani o'qituvchisi
Maxmudova Fotima
Talaba: **Nazarova Gulhayo***

Annotatsiya: Tarbiyaviy ishlarni amalga oshirishda sinf rahbarining pedagogik mahorati ta'lim jarayonining muhim qismidir. Sinf rahbari o'z jamoasining shakllanishi va o'sishi uchun asosiy yo'nalishni belgilaydi, o'quvchilarning tarbiyaviy salohiyatini uyg'otadi va rivojlantiradi. Bu jarayonda rahbarning bilimlari, ko'nikmalari, shuningdek, shaxsiy fazilatlari katta rol o'ynaydi. Pedagogik mahorat – bu nafaqat nazariy bilimlardan iborat, balki ular asosida amaliy faoliyatni samarali tashkil etish va boshqarish qobiliyatidir. Tarbiyaviy ishlarning muvaffaqiyatli bo'lishi uchun sinf rahbarining o'zaro muloqot, pedagogik psixologiya, tashkilotchilik, o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish kabi ko'plab yo'nalishlarda chuqur bilimga ega bo'lishi talab etiladi.

Kalit so'zlar: pedagogik usullarini, texnologiyalar, psixologlar, sinf rahbari, pedagoglar, tarbiyaviy ishlar, ko'nikmalar, amaliy mashg'ulotlar.

Sinf rahbari tarbiyaviy ishlarni rejalashtirishda o'quvchilarning yosh xususiyatlarini, ularning qiziqishlari va ehtiyojlarini chuqur tahlil qilishi zarur. Tarbiya jarayoni o'quvchilar bilan doimiy muloqot va ularning har tomonlama rivojlanishiga yo'naltirilgan bo'lishi kerak. Pedagogning asosiy vazifalaridan biri o'quvchilarni yaxshi odatlarni egallashga undash, ularda mustahkam axloqiy qadriyatlarni shakllantirishdir. Bu jarayonda sinf rahbari o'z o'quvchilarining individual qiyinchiliklarini aniqlab, ularni rag'batlantirish va to'g'ri yo'naltirish uchun shaxsiy yondashuvni qo'llashi muhimdir. O'quvchilar bilan doimiy ravishda muloqot qilish, ularning fikrlarini tinglash va o'zaro ishonchli munosabat o'rnatish pedagogik jarayonning samaradorligini oshiradi. Sinf rahbarining pedagogik mahorati ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etishda mavjud imkoniyatlardan oqilona foydalanishni ham talab etadi. Zamonaviy pedagogika metodlari, innovatsion yondashuvlar, texnologiyalar sinf rahbarining o'z ishini yanada samarali va jozibador qilishiga yordam beradi. Shuningdek, interaktiv metodlar, guruh ishlari, ijodiy mashg'ulotlar orqali o'quvchilarning faolligi oshiriladi, ularning mustaqil fikrlash ko'nikmalari rivojlantiriladi. Pedagogik mahoratning bu jihati sinf rahbariga talabalar orasida

sogʻlom raqobat va ijobiy muhit yaratishga imkon beradi, bu esa oʻz navbatida taʼlim va tarbiyaning umumiy sifatini oshiradi.[1]

Sinf rahbarining shaxsiy fazilatlar ham pedagogik mahoratning ajralmas qismidir. Sabr-toqat, halollik, adolatparvarlik, hamdardlik kabi insoniy sifatlar oʻquvchilar bilan muloqotni yanada samimiy va samarali qiladi. Pedagogik mahoratga ega rahbar oʻz taʼlimchilari oldida namuna boʻlib, ularni yaxshi odatlarga undaydi. Shuningdek, rahbar doimo oʻz ustida ishlash, yangiliklarga tayyor boʻlish, mustaqil fikrlash va qaror qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantirishga intilishi kerak. Pedagogning shaxsiy imidji uning taʼsirini kuchaytiradi va oʻquvchilarni tarbiyalashda ijobiy taʼsir koʻrsatadi. Tarbiya jarayonida sinf rahbarining ota-onalar bilan samarali hamkorlik oʻrnatishi juda muhimdir. Ota-onalar bilan muntazam aloqada boʻlish, ularni farzandining taʼlim-tarbiya jarayoniga jalb qilish orqali oʻquvchilarning xulq-odobini yaxshilash mumkin. Oila va maktab oʻrtasida tashkil etilgan yaqin hamkorlik oʻquvchilarning ijtimoiy va axloqiy rivojlanishiga toʻgʻridan-toʻgʻri taʼsir qiladi. Pedagog ota-onalar bilan bir qatorda, farzandining muammolari, yutuqlari va qiyinchiliklari haqida fikr almashib, birgalikda hal qilish yoʻllarini izlashga harakat qilishi zarur. Bu esa tarbiyaviy jarayonning muvaffaqiyatli boʻlishini taʼminlaydi.[2]

Pedagogik mahoratga ega sinf rahbari oʻquvchilarni faollikka undash va ularning qobiliyatlarini rivojlantirish yoʻllarini izlaydi. Har bir oʻquvchini qiziqtiradigan, uning iqtidorini namoyon eta oladigan faoliyat turlarini yaratishga intiladi. Bu jihat oʻquvchining oʻzini anglashiga, oʻz-oʻzini qadrlashiga xizmat qiladi. Shuningdek, faoliyatning turli shakllari – intellektual oʻyinlar, sport musobaqalari, ijodiy koʻrgazmalar va boshqa tadbirlar oʻquvchilarning jamoaviy ruhini oshiradi va ularning tarbiyaviy salohiyatini kuchaytiradi. Sinf rahbari oʻz ishida innovatsion yondashuvlarni izchil qoʻllashi bilan tarbiyaviy jarayonning mazmuni doimiy yangilanadi va zamonaviy talablar darajasiga koʻtariladi. Sinf rahbarining pedagogik faoliyatida doimiy professional rivojlanish oʻta muhimdir. U yangi pedagogik bilimlarni oʻzlashtirish, zamonaviy metodlar va texnologiyalarni oʻrganish, tajriba almashish orqali mahoratini oshirishi kerak. Pedagogni oʻzini takomillashtirish jarayoni faqat shaxsiy oʻsishni emas, balki butun sinf jamoasining pedagogik salohiyatini oshirishga xizmat qiladi. Shu bois rahbar oʻz ishida doimiy oʻrganishga ochiq boʻlishi va zamonaviy pedagogik yangiliklarni faol tarzda tatbiq etishi shart.[3]

Tashkiliy koʻnikmalar sinf rahbarining kundalik faoliyatida muhim oʻringa ega. Tarbiyaviy ishlarni rejalashtirish, tashkil etish va monitoring qilish uchun u mukammal tashkiliy qobiliyatlarni namoyish etishi lozim. Sinf rahbari vaqtni samarali taqsimlash, oʻquvchilarning faoliyatini muvofiqlashtirish va yigʻilishlarni oʻtkazish, turli tadbirlarni tashkillashtirishda yetakchi boʻlishi kerak. Yaxshi tashkil etilgan tarbiyaviy ishlar oʻquvchilarni maqsad sari yoʻnaltiradi, ularning intizomlarini mustahkamlaydi va ijobiy ijtimoiy muhitni yaratadi. Bu esa taʼlim samaradorligini oshirishning asosiy

omillaridan biridir. Pedagogik mahorat sinf rahbarining ijtimoiy va axloqiy mas'uliyatini his qilishida ham ko'rinadi. U o'quvchilarning nafaqat bilim olishiga, balki ularga jamiyatda to'g'ri axloq me'yorlarini o'rgatishga ham tayyor bo'lishi kerak. Har bir qarori va harakati bilan rahbar yosh avlodning etuk shaxslar sifatida shakllanishiga katta hissa qo'shadi. Bu pedagogga o'zining burchi va javobgarligini doimo yodda tutish zaruratini beradi hamda unga yangi kuch va maqsad beradi. Tarbiyaviy ishni doimiy ravishda takomillashtirish va uni jamiyat ehtiyojlariga moslash sinf rahbarining asosiy vazifalaridan biridir. Sinf rahbarining pedagogik mahorati shuningdek, tahliliy fikrlash qobiliyati bilan ham bog'liq. U tarbiyaviy jarayonlarni doimiy tahlil qilib, ularning samaradorligini baholaydi va zarur bo'lsa, o'zgarishlar kiritadi. Bu qobiliyat pedagogga tarbiyaviy ishlarning natijalarini aniqlashda, ularni yanada yaxshilashda yordam beradi. Tahliliy fikrlash rahbarga o'quvchilar orasidagi muammolarni va ularning sabablarini aniqlashga hamda ijobiy yechimlar taklif qilishga imkon yaratadi. Bu esa tarbiyaviy jarayonning sifatini oshirish uchun muhimdir.[4]

Xulosa: Xulosa qilishda aytish mumkinki, tarbiyaviy ishlarni amalga oshirishda sinf rahbarining pedagogik mahorati o'quvchi shaxsining shakllanishi va rivojlanishida hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'ladi. Bu mahorat sinf rahbarining bilim va ko'nikmalaridan, shuningdek, uning shaxsiy sifatlaridan iborat bo'lib, ta'lim-tarbiya jarayonining har bir bosqichida o'z aksini topadi. Pedagogik mahorat yuqori bo'lgan rahbar o'quvchilarni ijtimoiy, axloqiy va madaniy jihatlarni rivojlantirishga yo'naltirib, ularni kelajakda jamiyatga foydali shaxs sifatida shakllantiradi. Shu bois tarbiyaviy ishlarni samarali tashkil etish uchun sinf rahbarlarining o'z mahoratini doimiy rivojlantirib borishi, zamonaviy yondashuvlarni qo'llashi va o'z ustida ishlashi zarur. Ta'lim muassasasining umumiy muvaffaqiyati va jamiyatning yangi avlodga bo'lgan umidlari bevosita sinf rahbarining pedagogik mahoratiga bog'liq ekanligini anglash lozim. Yaxshi mahorat esa yuqori sifatli ta'lim va tarbiyani kafolatlaydi, o'quvchilarning kelajakka ishonchini mustahkamlaydi va jamiyat taraqqiyotiga hissa qo'shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Obidjonova, R. (2021). Sinf rahbarining pedagogik mahorati va uning ta'lim-tarbiya sifatiga ta'siri. *Pedagogika va Psixologiya Ilmi*, 3(15), 102-110.
2. Islomova, G. (2019). Sinf rahbarining tarbiyaviy ishlar samaradorligini oshirish omillari. *Ta'lim Sohasi Tadqiqotlari*, 5(9), 75-83.
3. Jalilova, N. (2018). Pedagogik mahorat va uning sinf rahbarining kasbiy faoliyatida namoyon bo'lishi. *Zamonaviy Ta'lim Muammolari*, 4(2), 54-62.
4. Qodirov, S., & Toshpo'latova, M. (2020). Sinf rahbarining pedagogik mahoratini oshirish istiqbollari. *O'zbekiston Pedagogik Jurnal*, 8(4), 32-39.

5. Rahmonov, A. (2017). Tarbiyaviy ishlarni tashkil etishda sinf rahbarining roli. Respublika Pedagogika Ilmi Metodik Jurnali, 1(11), 17-24.
6. Akbarova, L. (2022). Sinf rahbarining pedagogik mahoratini rivojlantirishning nazariy va amaliy asoslari. Ilmiy Tadqiqotlar Xalqaro Jurnali, 10(3), 120-128.
7. Toshmatova, D. (2021). O'quvchilarni tarbiyalashda sinf rahbarining o'rni va ahamiyati. Pedagogika va Ta'lim, 7(6), 45-53.

